

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
Кликните да бисте почели унос текста.
<ol style="list-style-type: none">
1. Датум и орган који је именовao комисију 27. априла 2016. године, Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:<ol style="list-style-type: none">
1. проф. др Гордана Терић, редовни професор за ужу научну област историја италијанског језика и синтакса италијанског језика (2006), Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. проф. др Александар Лома, редовни професор за ужу научну област класичне науке (2001), Филозофски факултет Универзитета у Београду
3. проф. др Вања Станишић, ванредни професор за ужу научну област палеославистика и индоевропеистика (2013), Филолошки факултет Универзитета у Београду
4. Кликните да бисте почели унос текста.
5. Кликните да бисте почели унос текста.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
Кликните да бисте почели унос текста.
<ol style="list-style-type: none">
1. Име, име једног родитеља, презиме: Ана (Живослав) Тешић
2. Датум рођења, општина, република: 25. новембар 1984., Београд, Савски венац, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: Кандидаткиња је докторске студије уписала без одбрањене магистарске тезе, на основу високог просека са основних студија
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /
III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Романизми у народним говорима Старе Црне Горе и Брда
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Докторска дисертација Ане Тешић броји укупно 400 страница са проредом, а састоји се из три главне целине: <i>Увода</i> (I), <i>Речничког дела</i> (II) и <i>Завршних разматрања</i> (III). I и III део деле се на поглавља и потпоглавља, која су нумерисана ради унакрсног упућивања. Пагинација почиње тек након „нултог табака“, после <i>Садржаја</i> .
I УВОД (стр. 1–23) састоји се из два поглавља. У првом се дефинишу <i>Предмет и подручје истраживања</i> , у другом износи <i>План истраживања</i> .
II РЕЧНИЧКИ ДЕО (24–322) почиње <i>Техничким напоменама</i> , а следи <i>Речник</i> на следећих безмало 300 страница.
III ЗАВРШНА РАЗМАТРАЊА (323–366) чине следећа четири поглавља: <i>Хронолошка стратификација корпуса</i> , <i>Фонетско-морфолошка анализа размотрене грађе</i> , <i>Семантичка анализа</i> , <i>Закључци и смернице за</i>

даља истраживања.

Списак *Извора и литературе* (367–377) обухвата 138 библиографских јединица на српско-хрватском, руском, италијанском, француском, румунском, немачком и енглеском језику. Следи му разрешење техничких скараћеница.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У Уводу најпре се даје дефиниција појма *романизам*, пропраћена сажетим приказом историјата и стања проучености романизама у српско-хрватском језику а затим се образлаже избор поља истраживања. Области Старе Црне Горе и Брда одабране су по три основа. Полазиште је било сазнање о значајном присуству романизама у изабраној скупини говора и о њиховој релативно слабијој изучености у односу на романизме у говорима црногорског приморја. Други је критериј била заједничка припадност говора Црне Горе и Брда истом, зетско-сјеничком дијалекатском типу. Трећи критериј се може означити као културноисторијски: српски говори тих области били су током векова изложени сукцесивним таласима романских утицаја на начин који их супротставља на једној страни приморским говорима, где су ти утицаји били непосреднији и интензивнији, а на другој страни источнохерцеговачким говорима дубљег континенталног залеђа, где су они били слабији него у Старој Црној Гори и Брдима.и у највећој мери посредовани управо од стране говора обухваћених овом студијом. Оваква поставка теме показала се оправданом; она бива разрађена у потпоглављима која пружају основне географске, историјске и дијалектолошке увиде у подручје истраживања, да би на крају био дат кратак осврт на досадашња проучавања романизама у говорима континенталне Црне Горе, из којег излази да, за разлику од романизама из појединих делова Црногорског приморја, обрађених у монографијама Срђана Мусића и Лидије Липовац-Радуловић, тамошњи романизми нису досад били предмет озбиљне монографске обраде, будући да компилација Бранка Шоћа, коју је кандидаткиња на другом месту већ приказала, ни захватом ни методологијом не заслужује такву квалификацију.

Тиме се кандидаткиња прихватила да попуни једну празнину у истраживању позајмљеница у српском језику. Та је потреба сагледана у склопу пројекта израде етимолошког тезауруса српског језика на којем је Ана Тешић ангажована при Институту за српски језик САНУ. Свој основни профил италијанисте она је током тог ангажмана проширила додатним романистичким увидима, као и знањима из домена дијакхроније и дијалектологије српског језика, што је довољно квалификује за рад на овакву тему.

За остваривање свог задатка кандидаткиња је пред себе поставила пет циљева: на првом месту, идентификацију свих речи сигурног или макар могућег романског порекла у обрађеном корпусу и њено презентовање у виду дијалекатског етимолошког речника, затим хронолошку стратификацију тако уобличене грађе и анализу њене фонетске, морфолошке и лексичко-семантичке адаптације. На та три непосредна циља надовезују се два додатна: стварање методолошког оквира примењивог на обраду романизама са других подручја и уграђивање овде обрађених одредница у *Етимолошки речник српског језика*.

Изложивши композицију рада, коју смо већ у основним цртама предочили, кандидаткиња на крају другог поглавља првог дела појашњава свој методолошки поступак, описујући га као комбинацију етимолошког и контрастивног приступа. Највише се задржава на структури одреднице, уводећи на тај начин читаоца у главни, речнички део тезе који непосредно следи. Конципирајући одреднице у своме речнику, она полази од решења усвојених у *Етимолошком речнику српског језика*, а свакако јој је као један од узора могла послужити и монографија др Снежане Петровић *Турцизми у српском призренском говору*.

У овом раду усвојена је петоделна структура одреднице. Први део чине наслов, потврде насловне речи, њени деривати и евентуалне историјске потврде. При избору наслова и низању облика укрштају се географски са формалним критеријима, у том смислу што се мимо усвојеног редоследа низања говора који почиње са Љешанском и Катунском нахијом предност може дати облику који ближе стоји романском предлошку. Доследно се преносе акцентолошки и граматички подаци из извора. У другом делу одреднице даје се сажет етимолошки суд, који може бити позитиван или делиберативан, и наводи непосредан романски предлогак, а у трећем се указује на његово дубље порекло, најчешће на латински етимон. Четврти део пружа паралеле из референтног корпуса, који је ексцерпиран селективно а чине га други говори Црне Горе и приморски говори Далмације и Истре. Пети део је факултативан и служи за евентуалне даље паралеле, романске и балканске, као и за разноврсне коментаре фонетског, морфолошког или семантичког карактера. Сви делови одреднице садрже референце на изворе и релевантну секундарну литературу.

У *Речнику* је на такав, логичан и графички прегледан начин, представљено 627 одредница, не рачунајући оне празне, са којих се само упућује на друге. Овде се не можемо бавити појединим одредницама и само констатујемо да *Речник* квантитативно и квалитативно остварује оба циљана доприноса, као значајан прилог

Етимолошком речнику српског језика и могућ образац за сличне будуће послове. У оквиру овог приказа задржаћемо се на сазнањима која речнички обрађена грађа пружа непосредном предмету спроведеног истраживања, а која су систематски изложена у трећем, завршном делу тезе.

У оквиру *Завршних разматрања*, прво поглавље бави се хронолошком стратификацијом корпуса. Следећи фонолошке критерије које је установио Павао Текавчић а недавно дорадио Орсат Лигорио, Ана Тешић издваја као најстарији слој позајмљенице из далматороманског, идентификујући у својој грађи укупно 37 таквих лексичких остатака. Хронолошки следе венецијанизми, њих 153, а затим најбројнији слој рецентнијих италијанизама, чију главну масу чине тосканизми као најзаступљенија категорија у корпусу са 324 речи. У појединачним случајевима претпоставља се позајмица из других италијанских дијалеката, као што су фурлански, јужноиталијански, истроромански. Известан број обрађених романизама не може се једнозначно сврстати у недостатку дистинктивних црта и те дилеме су прецизно назначене. Последња невелика скупина је шаролика у погледу хронологије и провенијенције: поред неколико рецентних галицизама, пажњу заслужују три позајмљенице из румунског, што је неочекивано мали број ако се узме у обзир присуство влашких сточара у средњем веку на овом терену и топономастички трагови које су ту оставили. Пада такође у очи да се само за једну реч може допустити да је романизам преузет посредством албанског језика. Под „остало“ сврстано је десетак могућих романско-словенских хибрида и других проблематичних случајева.

Следеће поглавље пружа формалну анализу размотрене грађе. Фонетске појаве су педантно пописане; неке су одраз појава у идиому из којих су преузете, нпр. *ш* за *с* засновано на млетачком изговору, друге пак одражавају особине говора-примаоца, те се, на пример, у старијем слоју романско *f* супституира домаћим *n*, а у млађем имамо *ф* или из њега настало *в*, а појединачно и *ф* од романског *v*, што је појава присутна и код домаћих речи у датим говорима. Спорадичан прелаз романског *e* у *и* опрезно се доводи у везу са развојем „псеудојата“. Развитак непостојаног *a* у завршним консонантским групама може се сматрати и поступком морфолошке адаптације према домаћим моделима, о којој је реч у следећем потпоглављу. Ту се разликују „хибридне творенице“, где је домаћи суфикс додат на романску основу или је завршетак романизма преиначен према домаћем суфиксу, те случајеви превода или замене романских префикаса домаћима. Треће потпоглавље овог поглавља насловљено *Семантичка анализа* пружа систематизацију обрађених романизама у 24 семантичка поља засновану на класификацији коју је спровео Бак у свом „Речнику одабраних синонима у важнијим индоевропским језицима“. У исходу се испоставило да су најбројније позајмљенице из домена материјалне културе, пре свега оне које се односе на кућу и покућство, а онда и на оруђе, оружје, исхрану, одевање. Присутан је, међутим, и знатан број термина војнополитичког уређења, што се тумачи као одраз млетачке власти на Јадрану. Као посебно занимљиви издвојени су случајеви када се код позајмљене речи запажа семантички помак у односу на романски предлојак.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији уз напомену:

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Тешић, А.: Називи романског порекла за одећу, обућу и накит у говору Спича, *Савремена проучавања језика и књижевности*, Година V / књига 1, Зборник радова са V научног скупа младих филолога Србије, одржаног 30. марта 2013. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, (ур.) М. Ковачевић, Ј. Петковић, Крагујевац 2014, 117–125.
2. Тешић, А.: Кухињска и кулинарска терминологија романског порекла у говору Спича, *Konteksti, Prvi međunarodni interdisciplinarni skup mladih naučnika društvenih i humanističkih nauka*, 1. decembar 2012., Zbornik radova, Novi Sad 2014, 225–240.
3. Тешић, А.: О методологији израде речника романизама из народних говора Црне Горе, *Савремена проучавања језика и књижевности*, Година VI / књига 1, Зборник радова са VI научног скупа младих филолога Србије, одржаног 22. марта 2014. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, (ур.) М. Ковачевић, Крагујевац 2015, 153–161.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Спроведено истраживање потврдило је две полазне претпоставке: да преовлађујући слој романизама у говорима Старе Црне Горе и Брда чине италијанизми и венецијанизми, и да они у целини показују сличне особине као и приморски романизми, док се у појединим случајевима запажају одређена формална и семантичка одступања. Оно је пружило репрезентативан корпус романизама са једног јасно омеђеног и у том погледу досад недовољно истраженог подручја. Обрада тог корпуса спроведена је у складу са добро разрађеним методолошким постулатима. Тако обрађена грађа представља значајан прилог српској етимолошкој

и дијалекатској лексикографији, а примењена методологија поставља нове стандарде за будућа истраживања исте и сличне врсте.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Рад је написан коректним академским стилем. Начин излагања је јасан и прецизан. Кандидаткиња је показала темељност у поставци проблема, систематичност у његовој разради и трезвеност у извођењу закључака.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Укупна оцена долепотписане комисије гласи да је пред нама зрео научни рад који пружа несумњив допринос изучавању романско-словенских језичких контаката. Предлажемо Већу да Ани Тешић одобри усмену одбрану њене докторске дисертације.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. проф. др Гордана Терић, редовни професор
2. проф. др Александар Лома, редовни професор
3. проф. др Вања Станишић, ванредни професор
4. /
5. /